LUDIC AND INTERTEXTUALITY IN THE POEM *UMBRA LUI ISTRATE DABIJA VOIEVOD*

Sebastian DRĂGULĂNESCU
Romanian Academy, Iaşi Branch

Abstract: Among the postumous, but complex texts of M. Eminescu, there is Umbra lui Istrate Dabija-voievod, in which the ludic manner and the intertextuality find an optimal combination, making this poem a postmodern one, with almost infinite possibilities of hermeneutics. The balance between the intertextual game and the ludic coherence of this unique ballad in Eminescu's poetry is almost perfect. Beginning from serious aspects, such as the ambivalence kairos – chronos, in this text, the writer passes very easily to the relativisation of the common things, under the appearance of a mundane drunkeness, in order to have a dialogue with himself, under the double mask of the ,,minor'' voivod Istrate Dabija. Finally, the inherent conclusion of the poet is that of the eternal art, which transcends life and death, situated beyond the two of them, impassible to both, in the (auto-)intertextual paradigma nemuritor şi rece.

Keywords: ludic, intertextuality, the ambivalence kairos – chronos, auto-intertextuality

,,The most mundane manifestation of intertextuality is explicit citation, but intertextuality animates all discourse and goes beyond mere citation. For the intertextual critics, Intertext is Text – a great seamless textual fabric. And, as they like to intone solemnly, no Text escapes Intertext."/ „Cea mai mundană, obișnuită manifestare a intertextualității este citarea explicită, însă tot intertextualitatea animă întregul discurs și depășește simpla citare. Pentru criticii care se ocupă de intertextualitate, Intertextul este Text – o mare industrie textuală. Așadar, așa cum le place să o spună, niciun text nu scapă intertextului" – t. n. (James E. Porter, *Intertextuality and the Discourse Community*, „Rhetoric Review", vol. 5, no. 1, toamna 1986, p. 34; http://www.jstor.org/discover/10.2307/466015?sid=21105735771513&uid=2&uid=3738920&uid=2129&uid=4&uid=70)

Dincolo de facila categorisire tematologică a axelor creației eminesciene: iubirea, natura, timpul, istoria, omul etc., *tiparele istorice* apar într-o măsură diminuată față de celelalte în scrierile respective. Eminescu se referă prea puțin la *istoria* propriu-zisă, însă îl preocupă mai ales considerarea ei calitativă, urmărind aspectele *kairotic* și *chronotic*, în sensul desfășurării progresive, respectiv a unui fel de aglutinare a realității de către istorie, în chip de Chronos care își devorează progeniturile. Așa se întâmplă și în cazul poeziei *Umbra lui Istrate-Dabija voievod*, în care se pot recepta, încă din primele rânduri ecouri din lirica lui

BDD-A22181 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:22 UTC)

Omar Khayyam, al cărui nume, în tradiția sufită, – care interpretează denumirile cu ajutorul unei mistici a numerelor asemănătoare cabalei din tradiția iudaică –, s-ar traduce cu ajutorul calculului poziției literelor, *Risipitorul*, supranume care semnifică așadar disprețul pentru bunurile lumești. În catrenele sale sunt evocate în mod frecvent chipuri alegorice precum cea a „bătrânului hangiu", ori cea a unui „Rend", adică *băutor*, care se referă la marele preot, respectiv la adeptul cultului zoroastric, ilustrând astfel preluarea laturii ezoterice a străvechiului cult persan de către mistica islamică. *Niz bogzarad* („nimic nu dăinuiește" este, de asemenea, un adagiu de origine sufită referitor la faptul că toate lucrurile lumești, pozitive sau negative, sunt temporae. Expresia este asociată unei fabule din Nishapur, despre un rege măreț umilit de lucrurile și cuvintele simple, ale cărei versiuni, adaugă încă un amănunt, acela că fraza cu pricina era inscripționată pe un inel, care îl făcea trist pe omul fericit, și fericit pe cel trist.

Din Evul mediu timpuriu şi până în 1409, când a fost consacrată sintagma *Sic transit gloria mundi*, folosită în timpul încoronării papilor, procesiune în care se opreau de trei ori, iar vechile veşminte îi erau arse, pare o distanţă foarte mare: „Dar dacă stai să te gândeşti bine, expresia menţionată pare o vorbă destul de goală de conţinut şi care, de fapt, nici nu-şi are originea în înţelepciunea proverbială a romanilor. E destul de recentă (secolul al XV-lea?) şi aparţine, se pare, dicţionarului ecleziastic. Că după moarte rămâne foarte puţin din ceea ce am fost este o constatare banală; interesant este cum se decide ce rămâne şi unde se păstrează acest reziduu, această amintire a ceea ce am fost şi am creat în decursul vieţii. Este scrisul cărţilor o garanţie a lui *scripta manent* ? Nu sunt, uneori, mesajul transmis oral sau interacţiunea personală mai perene decât opera scrisă ?" (Michael Fickenthal, *Intersecții. Sic transit gloria mundi*, „Observator cultural", 2013, nr. 666).

De la solemnitatea incipitului poemului, care trimite vag intertextual la Ecclesiastul biblic („Cum trece-n lume toată slava/ Ca și un vis, ca spuma undei !" ~ „Căci cine ştie ce este de folos pentru om în viaţă, în vremea zilelor sale de nimicnicie pe care le trece asemenea unei umbre? Şi cine va spune mai dinainte omului ce va fi după el sub soare ?" și până la abruptul „Mi-e sete", pe care îl rostește personajul-domnitor, se desfășoară criptic o întreagă filosofie a vieții, și mai ales a morții, de fapt a nelăsării în uitare. Portretul succint al domnitorului – „Și văd ieșind o umbră albă./ Moșneag bătrân, purtând coroană,/ Pe pieptul lui o sfântă salbă,/ Pe umeri largi o scumpă blană" nu iese prea mult din tiparele eminesciene, amintind, de pildă, de figura emblematică a lui Mircea cel Bătrân. De ce însă a

BDD-A22181 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:22 UTC)

făcut scriitorul această selecție în favoarea unui personaj istoric aproape obscur ? Mai întâi, să aflăm unele coordonate ale vieții și domniei acestuia.

Eustatie Dabija (sau Eustratie, Istrate) a fost domnitor al Moldovei în perioada septembrie 1661 – 11 septembrie 1665. Boier moldovean, podgorean din ținutul Putnei, fiul preotului Sava Dabija, descendent al unei vechi familii boierești, în 1657 devenea vornic, iar după moartea lui Ștefăniță Lupu, la propunerea boierilor moldoveni este numit domn de către Înalta Poartă; înainte mai avusese rangurile de paharnic și ban. La 1662, împreună cu Seraskierul (comandant) turc și cu Grigore I Ghica al Munteniei, a luat parte la o campanie din Ungaria, alături de turci, turcilor împotriva împăratului Germaniei. El a fost ultimul domnitor care a bătut monedă moldovenească, bani mărunți de aramă, numiți ,,șalăi" (de la *schilling*). Printre dările locului a introdus vădrăritul, taxă pe care o plăteau podgorenii. Moare la 11 septembrie 1665 și este înmormântat la Bârnova. Avea de soție pe Dafina (Catrina), precum și o fiică, Anastasia (Nastasia). A terminat de construit Mănăstirea Bârnova, începută de domnitorul Miron Barnovschi-Movilă, înzestrând-o cu odoare de preț: cărți de cult, icoane și candele. Începând din anul 1662, Mănăstirea Bârnova a fost închinată pe rând Patriarhiei Ierusalimului, Muntelui Athos, Muntelui Sinai, Patriarhiei din Constantinopol și Patriarhiei din Alexandria, fiind chivernisită de către călugării greci pentru o perioadă de 200 de ani. Promovase o politică internă menită să contribuie la prosperitatea țării. Boierii credincioși domnului erau înzestrați cu moșii, iar cei care părăsiseră Moldova anterior nu fuseseră prigoniți de către domnitor. Ion Neculce îl descrie ca pe un om milos, consemnând că ,,acest domnu avè obicei, când şidè la masă şi vidè niscaiva oameni săraci dvorind prin ogradă, învăţa de lua cîte doao, trii blide de bucate din masa lui şi le trimetè acelor oameni acolo în ogradă, de mânca acei oameni. [...] Aşişdere el bè vin mai mult din oală roşie decît din păhar de cristal, dzicînd că-i mai dulce vinul din oală decît din păhar".

După cum am menționat, Eustratie Dabija a reînființat monetăria de la Suceava, emisiunile monetare începând în anul 1662 şi continuând, după unele surse, pînă prin 1680. În timpul domniei sale s-au bătut şilingi de aramă, numiţi popular şalăi, iar în limba latină *solidi,* care se aseamănă mult cu şilingii polonezi ai lui Ioan al II-lea Cazimir. În Cronica racoviţeană, atribuită lui Nicolae Muste, citim despre aceşti şilingi: ,,Era bănărie în Cetatea Sucevei, care era de la Dabija-vodă, şi făcea şalăi de aramă, cari numai aici, în ţară, îmblau, 4 şalăi la un banu bunu".

Eustratie Dabija a murit pe 11 septembrie 1665, „și neplinindu bine 4 ani a domniei lui, fiindu şi om bătrîn, au plătit şi el datoria cè de obştie, de-au muritu", după cum

BDD-A22181 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:22 UTC)

zice cronicarul. A fost înmormîntat în propria ctitorie, mănăstirea Bârnova. Cronicarul Ion Neculce precizează că ,,l-a dus cu toată boerimea cu mare cinste, de l-au îngropat la mănăstirea lui, în Bărnova, care este de dânsul, isprăvită; iară din temelia ei a fost început-o Bărnovscki Vodă a o zidire, şi n-a apucat să o isprăvească, că a perit la Poartă" (Wikipedia).

*

Eminescu subliniază faptul că dialoghează nu cu Istrate Dabija voievod, ci cu umbra acestuia, aşa cum se întâmpla, la modul shakespearean, cu Hamlet. Dincolo de faptul că *umbra* la scriitorul român este plină de substanță, cuprinde în părelnicia ei idealurile sau căderile sociale, istorice, fiind uneori semnul amăgirii, al decăderii prezentului; câteodată prinde glas (ca în bucata de proză *Umbra mea*), dându-i anumite asigurări poetului (de fapt, alter-ego-ului eminescian), după cum urmează –,,Ea mâna-ntinde blând: – N-ai grijă,/ Ce zic nu trece la izvod [document scris n. n]./ Eu sunt vestitul domn Dabijă,/ Sunt moş Istrate-voievod". Familiaritatea acestor spuse fusese cumva prefigurată încă din prima strofă (,,Sub mine-aud un glas ce sună,/ Un glas adânc zicând" etc.) Având în vedere faptul că, în limba română, prepoziţiile nu au conţinut semantic de sine-stătător, ,,sub mine" ar putea fi citit tot atât de bine ,,în mine", deoarece, până la un punct, poetul se identifică cu domnitorul cel bătrân şi uitat de lume...

De altminteri, nostalgia pentru realităţile istorice ale trecutului, şi dorinţa de retroproiectare în acestea, mereu regăsită şi în alte scrieri eminesciene, îndeosebi în proză, îndeamnă eul liric să glăsuiască astfel: ,,Măria Voastră va să-ndemne/ Pe neamul nostru în trecut ?" O anumită inadecvare la realităţile prezentului, de data aceasta, este trădată cu ajutorul unor semnale de genul: ,,Ci el cu mâna face semne/ Că nu-nţeleg ce el a vrut". În sfârşit, poetul reia interogaţia, folosind un ton mai aspru, mai accentuat, în sensul următor – ,,Măria Voastră-nsetoşează/ De sânge negru şi hain ?", care trimite în mod intertextual la scenele din *Macbeth*, şi care explicitează faptul că ,,One of the most immediate consequences of such a proliferation of intertextual theories has been the progressive dissolution of the text as a coherent and self-contained unit of meaning, which has led, in turn, to a shift of emphasis from the individual text to the way in which texts relate to one another"/ ,,Una din cele mai strânse consecinţe ale unei asemenea proliferări ale teoriilor intertextuale este progresiva disoluţie a textului, precum o unitate coerentă şi care se auto-conţine, care, în schimb, a condus la accentuarea textului individual către modul în care textele se află în relaţie unele cu altele" – t. n. (Maria Jesus Martinez Alvaro, *Intertextuality: Origins and Development of the Concept*, ,,Atlantis", 1996, no. 1-2).

BDD-A22181 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:22 UTC)

Răspunsul voievodului, în vădit contrast cu întrebările anterioare, aparține unui alt registru, aflat la limita între trecut și prezent, ba chiar dincolo de coordonatele acestei lumi. Acesta este simplu și adânc melancolic, referindu-se de fapt la ritualurile de trecere specific românești: ,,El capu-și clatină, oftează:/ – De vin, copilul meu, de vin". Ambiguitatea morfologică și sintactică din această expresie ,,de vin", dar și conotațiile ei fonetice, în care predomină dentala *d*, bilabiala *v* și nazala *n*, conturează atât unele reverberații intrinseci despre lumea de dincolo, cât și o legătură aproape imperceptibilă între soarta domnitorului și cea a poetului, cu majusculă.

După prezentarea succintă a vieții domnitorului moldovean Istrate Dabija, în prima jumătate a strofei a patra, utilizând arhaisme și regionalisme, se subliniază în special înclinația bahică a acestuia, însă doar ca pretext pentru a pune accent asupra unei problematici mai serioase: ,,Pe vinul greu ca untdelemnul/ Am dat mulți galbeni venetici;/ Aici lipsește tot îndemnul./ În lume mult, nimic aici". În aceste versuri lipsa de saţietate, reclamată de către personaj (acea sintagmă ,,fără saț" eminesciană), devine doar o altă denumire pentru lipsa de înțelegere pe care o arătau contemporanii pentru latura umană a lui Dabija, precum și aceeași neînțelegere pe care contemporanii poetului o aveau pentru acesta din urmă. ,,Și totuși domn fusesem darnic/ Și bun de inimă cu toți./ De câte ori l-al meu păharnic/ Umplut-am cupa numai zloți !" sunt tot atâtea versuri care se referă la nerecunoștința semenilor. Faptele de glorie însă sunt evocate în stilul cunoscut, clasic: ,,Împresurat-am eu și Beciul [orașul Pécs – n. n.]/ Cu oaste bună și strânsuri;/ Soroca, Vrancea și Tigheciul/ Trimis-au mii viteze guri/ Să certe craii cu mânie...". *Certarea domnilor*, prilej de meditaţie mai adâncă, regăsită şi la cronicari mai puţin cunoscuţi, precum Nicolae Costin, este reiterată şi în acest complex macro-poem.

În altă ordine de idei, subtila auto-intertextualitate eminesciană referitoare la *nepăsarea* omului în fața lumii se întâlnește iarăşi şi iarăşi: ,,Ce-mi pasă? Mie deie-mi pace/ Să-mi duc Moldova-n bătălie/ Cu mii de mii de poloboace". Dacă până în momentul de față ne aflam într-o convenție a lecturii serioase, există deja indicii clare ale *ludicului* în ultimul vers din această strofă (,,Cu mii de mii de poloboace"). Astfel balada *Umbra lui Istrate Dabija voievod* poartă cu sine posibilitatea unei lecturi ambivalente, în care ludicul și intertextualitatea concură în egală măsură. Începând de aici lucrurile se precipită, antrenând o adevărată cavalcadă epică, și de limbaj, ca altădată în *Țiganiada* – ,,Atunci când turcii, agarenii/ Mureau în iuruș cu halai,/ Oștirea noastră, moldovenii/ Se prăpădeau într-un gulai./ Și zimbrul cel cu trei luceferi/ Lucea voios pe orice cort./ Precum ne-am dus, venirăm teferi/

BDD-A22181 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:22 UTC)

Și toți cu chef și nime mort". La nivel lexical, alăturarea de turcisme și maghiarisme, în afara faptului că recreează atmosfera locală, din vremea bătăliei respective, produce și un oarecare efect comic, ludicul susținând din nou asemenea fragmente. Ușurința istorisirii și ușurătatea moldovenilor fac parte dintr-o scenografie care se referă, în cele din urmă, la lejeritatea cu care poetul însuși privește toată această stare de lucruri, dar și propriile circumstanțe istorice.

În tonul poetului din Nishappur, al celui care relativizează totul, Eminescu, prin vocea lui Dabija-voievod glăsuieşte folosind o dublă negaţie – ,,Nici vin cu apă n-am să mestec,/ Nici dau un ban pe toată fala", distanţându-se, paradoxal, către sfârşitul *cântecului de lume*, de trecutul glorios într-un prezent iluzoriu, deşi, de obicei, ,,A reda conştiinţei înstrăinate sentimentul patriei printr-o întoarcere spre vârsta mitică sau spre vârsta eroică este sensul mântuitor pe care Eminescu îl atribuie istoriei" (Ioana Em. Petrescu, *Eminescu – modele cosmologice şi viziune poetică*, Editura Minerva, Bucureşti, 1979, p. 150). Încă o dată, timpul ontologic îl depăşeşte pe cel dorit, ideal, prin prisma deşertăciunii şi a deşertării de umanitate (,,Iar eu ziceam: să bem, prietini,/Să bem, pân-nu vom mai putea"). Purtând adevărul butadei *mors certa, hora incerta*, se înfiripă un soi de monolog dialogat, întors către receptor, aproape chiasmatic, inclus în convenţia Dabija – alter-ego eminescian; eul liric – alter-ego pentru Dabija: ,,Dar ție-ți place doina, hora,/ Îți place-al viței dulce rod,/ Tu povestește tuturora/ De moș Istrate-voievod". Există aici o vagă adiere auto-intertextuală, cu trimitere la versuri din *Făt-Frumos din tei*, unde sunt celebrate, până la un punct, bucuriile simple ale vieţii, aceasta şi pentru că ,,One of the most immediate consequences of such a proliferation of intertextual theories has been the progressive dissolution of the text as a coherent and self-contained unit of meaning, which has led, in turn, to a shift of emphasis from the individual text to the way in which texts relate to one another"/ ,,Una din cele mai strânse consecințe ale unei asemenea proliferări ale teoriilor intertextuale este progresiva disoluție a textului, precum o unitate coerentă și care se auto-conține, care, în schimb, a condus la accentuarea textului individual către modul în care textele se află în relație unele cu altele" – t. n. (Maria Jesus Martinez Alvaro, *Intertextuality: Origins and Development of the Concept*, ,,Atlantis", 1996, no. 1-2 http://www.jstor.org/discover/10.2307/41054827?sid=21105735771513&uid=2&uid=2129&uid=4&uid=3738920&uid=70).

Cu toate acestea, cinstirea înaintaşilor nu rămâne doar un pretext pentru construirea unei pseudo-balade, care s-ar putea constitui şi într-un bocet, în oarecare măsură, un fel de cântec *parlando rubato*, pentru că personajul liric insistă ,,Să verse dintre cupe

BDD-A22181 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:22 UTC)

multe/ Și la pământ vo două-trei", adică să se săvârşească ritualul pomenirii pentru vitejii moldoveni din vechime. Ambiguitatea extremă din strofa ,,Și astfel sta-n Moldova toată/ Cu susu-n jos ce era treaz,/ Odihna multă-i lăudată/ La cel chefliu, la cel viteaz" sugerează atât viziunea corespondentă din proza *Archeus*, ,,o lume ca nelumea", şi totodată, operaţiunea de egalizare a celor vii cu cei morţi, concluzionând prin parodie că *vecinica hodină*, de sorginte populară, este în cele din urmă preferabilă (*Odihna multă-i lăudată*). Între beţie, ca uitare voită de lume, şi moartea propriu-zisă, nu ar fi deci mare diferenţă; o trimitere similară, la lirica shakespeareană se află în ,,Vino, somn – ori vino, moarte./ Pentru mine e totuna" integrată în *Cugetările sărmanului Dionis*. Într-un fel, auto-intertextualitatea pare să aibă modalităţi infinite, în orice caz mai bogate decât intertextualitatea propriu-zisă, deoarece se manifestă într-o manieră fractalică, fiecare părticică reflectând subtil întregul. Toate acestea se întâmplă şi pentru că ,,L'intertextualité n'est pas un autre nom pour l'étude des sources et de l'influence, elle ne se réduit pas au simple constat que les textes entrent en relation (l'intertextualité) avec un ou plusieurs autres textes (intertexte(s)), elle engage à repenser notre mode de compréhension des textes littéraires, à envisager la littérature commme un espace ou un réseau, une bibliothèque si l'on veut, où chaque texte transforme les autres qui le modifient en retour."/ ,,Intertextualitatea nu este un alt nume pentru studiul surselor şi al influenţelor, şi nu se reduce la simpla constatatare că că textele intră în relaţie (intertextualitate) cu unul sau mai multe alte texte, asta pentru a lua în considerare literatura precum un spaţiu imaginar sau în chip de reţea, o bibliotecă spre exemplu, unde fiecare text le transformă pe celelalte, care le modifică la rândul lor" – t. n. http://www.fabula.org/atelier.php?Intertextualit%26eacute%3B

Refrenul acestei ample balade, ,,Să bem cu toți, să bem, prietini, Să le vărsăm și lor în somn", constituie ,,portalul" de înţelegere către penultima strofă, potenţată prin maximum de *ambiguitate*. De altminteri, ,,Chiar dacă ambiguitatea nu mai este un cuvânt-cheie al teoriilor poetice şi stilistice actuale, fenomenul pe care termenul îl desemnează e latent şi omniprezent, perfect integrabil abordărilor cognitiviste ale discursului literar. Reevaluarea sa pare a fi doar o chestiune de timp" (Rodica Zafiu, *Conceptul de ambiguitate şi interpretarea discursului literar*: *de la stilistica funcţională la cea cognitivă*, vol. Gheorghe Chivu, Oana Uţă Bărbulescu, *Ion Coteanu – in memoriam*, Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 2014, p. 410). Astfel trebuie parcursă, în dublu sens, emistrofa ,,Pân-la al zilei blând luceafăr/ Să bem ca buni și vechi tovarăși;/ Și toți cu chef, nici unul teafăr,/ Și cum sfârșim să-ncepem iarăși" (ale cărei rime au fost preluate mai târziu de către T. Arghezi, chiar într-un elogiu dedicat poetului moldovean). Guvernaţi, de această dată,

BDD-A22181 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:22 UTC)

de luceafărul de dimineaţă, şi nu de cel vesperal, ,,niciunul teafăr", adică ori niciunul treaz, ori niciunul viu (!), muritorii din perspectiva eminesciană încă mai au o speranţă, în sensul subliniat de ultimul vers: *Şi cum sfârşim să-ncepem iarăşi*. Aşadar, circularitatea existenţei, sub semnul unui pocal de băutură ori exilir al dăinuirii veşnice, reprezintă finalitatea creaţiei la M. Eminescu. În ultimă instanţă, ,,Sub resemnarea aparentă a celui ascuns în umbra moşneagului Dabija clocoteşte şi iese la iveală încredinţarea poetului genial, pur şi absolut, că arta lui, precum vinul vechi, e mai presus şi mai durabilă decât vanităţile efemere şi ridicole" (C. Stănescu, *Viaţa privată în Facebookotopia*, ,,Cultura", nr. 423, 6 iunie 2013). Între statutul imperial al ţărânei atotcuprinzătoare (,,Perennis humus erit rex") şi trăirea clipei la fel de imperioase (,,Bibamus ex"), balanţa rămâne nemişcată. De aceea, ludicul devine o categorie serioasă, iar intertexualitatea prinde conotaţii fluide, îmbinându-se ca de obicei în poemele eminesciene într-un mod armonios, însă destul de ermetic, conferind şi alte posibilităţi de hermeneutică ulterioară.

Bibliografie

Maria Jesus Martinez Alvaro, *Intertextuality: Origins and Development of the Concept*, ,,Atlantis", 1996, no. 1-2;
http://www.jstor.org/discover/10.2307/41054827?sid=21105735771513&uid=2&uid=2129&uid=4&uid=3738920&uid=70

Michael Fickenthal, *Intersecţii. Sic transit gloria mundi*, ,,Observator cultural", 2013, nr. 666

Marin Mincu, *Paradigma eminesciană*, Constanţa, Editura Pontica, 2000

Ioana Em. Petrescu, *Eminescu: modele cosmologice şi viziune poetică*, Bucureşti, Editura Paralela 45, 2005

James E. Porter, *Intertextuality and the Discourse Community*, ,,Rhetoric Review", vol. 5, no. 1, toamna 1986;
http://www.jstor.org/discover/10.2307/466015?sid=21105735771513&uid=2&uid=3738920&uid=2129&uid=4&uid=70

C. Stănescu, *Viaţa privată în Facebookotopia*, ,,Cultura", nr. 423, 6 iunie 2013

Călin Teutişan, *Textul în oglindă: reflexii ale imaginarului eminescian*, Cluj-Napoca, Editura Apostrof, 2006

Rodica Zafiu, *Conceptul de ambiguitate şi interpretarea discursului literar*: *de la stilistica funcţională la cea cognitivă*, vol. Gheorghe Chivu, Oana Uţă Bărbulescu, *Ion Coteanu – in memoriam*, Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 2014

http://www.fabula.org/atelier.php?Intertextualit%26eacute%3B

BDD-A22181 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:22 UTC)